„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
шест пута на недељу.
осим на дан после свеца.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију,
А РУКОПИСИ
уредништву „Браника“ у Н. Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ »БРАНИКУ«
За Угарску: Србију Црну Гору
друге стране земље.
на годину К 34·— 46·— дин.
на по године К 17·— 23·— „
на четврт „ К 8·50 11·50 „

Поједини бројеви стају 12 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова.
Уредништво и администрација „Браника“
налази се у кући А. Пајевића у Дунавској
улици бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

(ВЕЧЕРЊЕ ИЗДАЊЕ).

Бр. 98. У Новом Саду, у среду 5. (18.) маја 1910. Година XXVI

Кулпински избор.

Поред кикиндског и уздинског среза био би *кулпински* изборни срез као најсигурнији народносни изборни срез. Кулпин је некад био властелинство породице *Стратимировића* и у том је властелинству славни српски митрополит Стеван плем. Стратимировић имао свој велик удео. После је то властелинство прешло готово у свима деловима у несрпске руке, а данас се опет вратило у српске руке, у својину старине Лазе *Дунђерскога*.

Но временом у Кулпину и у кулпинском срезу начинио је српски живаљ места Словацима и Немцима, те су Срби одавна изгубили своју већину.

Наша странка, док је била још уједињена под вођством дра Светозара Милетића, хтела је да одржи кулпински срез за народносну странку па је склопила *пакт* са браћом Словацима, да једне перијоде буде биран Србин, а друге перијоде Словак за посланика. Тај је пакт заиста пре тридесет и више година и изведен, јер када су се Срби и Словаци у кулпинском изборном срезу сложили, њихова је била огромна већина. Али после су бирани кандидати владине странке, па гдекоји пут и помађарени Словаци.

Године 1906. Срби понове пакт са Словацима и врли словачки родољуб Милан *Хоца* буде изабран за кулпинскога посланика. Милан Хоца је на последњем угарском сабору као члан народноснога клуба најсавесније извршавао свој мандат. Долазио је више пута међу своје бираче у кулпински срез. Говорио је доста течно и српски те је задобио велике симпатије свију бирача: Словака и Срба, па чак и Немаца, којих велик део припада немачкој *націоналистичкој* странци. При садашњим изборима, који предстоје, могао је Милан Хоца бити изабран и без српских гласова. Али Хоца се држао пакта са Србима те је свој срез уступио Србима.

Ми смо са своје стране оставили Словацима, да се у самом срезу споразуму са Србима ради избора Србина народноснога кандидата.

Познато је, да су у кулпинском изборном срезу готово све српске општине радикалске. Па према томе, што Словаци не би никако бирали Србина радикала за посланика а радикали опет не би гласали на Србина наше странке, Словаци су учинили ту комбинацију, да понуде кандидатуру једном радикалу Србину, али који би имао у свом програму *народносну* основу, а морао би се писмено обвезати, да ће ступити у народносну странку и бити члан народноснога клуба. Такав је кандидат нађен у особи старо футошког пароха Стевана *Николића*, који је са своје стране издао дотичну обвезу.

Кад је за ово чуо радикалски вођа у Новом Саду, а он само што није побеснео од једа: како се смео *без његове* саизволе поставити кандидат у кулпинском срезу! Таки разашље циркуларе у све радикалске општине у кулпинском срезу па забрани свима радикалима, да не смију гласати на отпадника Николића. Против Николића таки постави за радикалскога кандидата свога познатога ћирицу дра Лазицу *Бајића* а сви радикали добију налог, да гласају на Лазицу.

Но међу тим је и парох Стеван Николић из Старог Футога задобио неке радикале за себе, а изгледа, да ће Словаци и Немци націоналисте гласати на Николића.

Влада са своје стране навалила је на сина Лазе Дунђерскога, *дра Гедеона Дунђерскога*, да он ступи као кандидат владине странке, тим више, што је и пре, под Тисином владом био кулпински посланик један члан Дунђерскове породице. Ако су наши извештаји тачни, чујемо, да и др. Гедеон Дунђерски не би се био примио владине кандидатуре, да је за народноснога кандидата био истакнут који угледнији члан наше народно-слободоумне странке, али према једном бившем радикалу држи да не може устукнути. Међутим ми држимо, да би др. Гедеон Дунђерски имао исто тако изгледа, да буде изабран за народноснога посланика са народносним програмом, као и за владина посланика са владиним програмом.

Али би била права иронија, кад би за посланика у кулпинском срезу био изабран ћирица др. Лазица Бајић!

И у кулпинском се изборном срезу показало све неваљалство радикалске странке и сва поквареност њена вође.

Међутим као да ћирицу дра Лазицу Бајића не ће ујести бува, да буде у Кулпину изабран за посланика на угарски сабор!

Данас мени, сутра теби.

Hodie mihi, cras tibi.

Стара је то пословица из римских времена, од много и много столећа амо, али увек истинита, увек вреди онима, који се брину само за себе.

Десетинама година непрестано се за Угарску иште право збора и договора. Али мађарски власници шовинисте не ће никако да путем законодавства установе право збора и договора, јер не ће да га у Угарској уживају немађарски народи. Од доба успоставе угарскога устава године 1867. за пуних четрдесет година се пожурује да буде закона о збору и договору, али угарском сабору се никако не ће закона о збору и договору. За четрдесет година мађарски властодржци по драгој су вољи употребљавали слободу збора и договора, али немађарским народима то нису допуштали. Ма где Срби, Словаци и Румуни заискали какав збор, какав народни састанак, *није им дозвољен*, па ако би Срби, Словаци и Румуни ма где покушали било какав збор, бивали су кажњивани и бацани у томруке у Сегедину и Вацу. Тек у најновије доба било је српским ренегатима дозвољено, да држе своје радикалске зборове.

Пре неколико дана, кад су Јуштовци били у Новом Саду те заједно са српским радикалима хтели да држе велики збор у корист јуштовачкога кандидата грофа *Арведа Телекија* за Нови Сад, па новосадска полиција *забрани* бирачки збор, било је вике, било је вапаја до неба, што је полиција забранила збор. Ми не ћемо да бранимо новосадску полицију, што је забранила бирачки збор. На сваки начин да је нешто необична ствар, да се *бирачки збор држи ноћу*. Јуштовци са својим кандидатом грофом Арведом Телекијем дошли су ноћу у Нови Сад па су хтели таки да држе бирачки збор, на којем би гроф Арвед Телеки развио свој програм. Ми не знамо, да ли би било каквих нереда на том *ноћном* збору. Можда би било и не било нереда. На сваки начин да би бирачи могли бити мало узрујани у средини гостијонице. Особито наши радикали знали би се у сред гостијонице „одушевити“ за програм ердељскога грофа Арведа Телекија, нарочито у оном делу, по којем *нико не би смео бити бирач, који не зна мађарски*! Нема сумње, да би српски радикали одушевљено клицали ердељском грофу: »Éljen!« јер он хоће, да и радикали постану Мађари, па тек онда да имају приступа на биралиште.

Но била оправдана или неоправдана забрана новосадске полиције, чињеница је то, да *нема закона о збору и договору* и по томе полиција у читавој Угарској може да тумачи како хоће: да ли да даје дозволе за држање зборова или да их не даје.

Ипак су Јуштовци и српски радикали дигли ларму до неба, што новосадска полиција није допустила држање збора за програмни говор ердељскога грофа. Ту су имали посла и телеграф и телефон. Пријатељи у Будимпешти били су обавештени о „нечувеној незаконитости“, о „покору“ новосадске полиције. Јуштовци су у Будимпешти трчали око поноћи као бесомучни. Рано јутром били су већ дојурили у министарство унутарњих послова да позову на одговор државнога секретара *Јакабфија*, па да свечано протестују против „нечувене незаконитости“ новосадске полиције. Али случајно се државни секретар Јакабфи није обзирао на протесте Јуштоваца.

Међутим су Јуштовци и поред забране збора, држали неки банкет, па је при чаши вина ердељски гроф држао програмни говор, те је и громовник Јулије *Јуш* држао свој говор у корист ердељскога грофа. Па куда ће куга него у свој род! И Јаша је држао свој одушевљени говор. Није баш ни Јаша оно, што Енглези кажу: the last, not least, ако је и последњи, није баш најмањи, најнезнатнији његов говор. И Јаша је имао своје најодушевљеније: »Éljen!« Радикалско робље имало је шта да чује на том банкету.

Хе! Била је то заиста грозна незаконитост у уставној држави, што се новосадска полиција усудила да забрани бирачки збор у Новом Саду!

Јесте! Али како је било у уставној Угарској за последње четири године коалицијонашке владавине, у којој су и Јуштовци учествовали? Па не само за ове четири године, него за *четрдесет* година, кад немађарски народи у Угарској нису смели држати зборове! Како је то било, кад је мађарска коалиција запретила словачком родољубу дру *Милану Иванки*, да држи говор као посланички кандидат, па за ово мало, што је говорио, ставила га је пред суд, па је био осуђен *на годину дана затвора у Вацу*, те још и сада чами онде, а сабор је пуне *две године* водио истрагу, *уништио* његов мандат и Иванку осудио на 16.000 Круна судских трошкова. Је ли ово била слобода збора и договора!

Да! Оно са Миланом Иванком и са многим другим немађарским првацима *није вређало* слободу збора и договора, али забрана новосадске полиције, којим је забранила збор у корист ердељскога грофа, то је повреда »светога« уставнога права збора и договора.

Јесте! Наравно. Оно је за време мађарске коалиције било за немађарске народе: hodie mihi, а под грофом Куеном Хедерваријем дошло је оно: cras tibi!

⊙

Пропаст радикализма у негдашњој Војводини.

Под тим насловом доносе „Београдске Новине“, један од најраспрострањенијих листова у Србији, уводни чланак, у коме се најпре утврђује пропаст Јашиних радикала на изборима за народно-црквени сабор, па се онда овако наставља:

„Као што представници органскога света имају своју младост и бујање, своју зрелост, а за овима старост и опадање, тако и политички организми морају да прођу кроз те фазе. Радикализам у Угарској претрпио је пораз, који наговештава изнемоглост и старост. Све се преживи, па и политичке странке. Осамдесетих година бујан и напредан, деведесетих свемоћан, почетком овога нека још господар ситуације, радикализам у Угарској данас већ показује знаке несумњива опадања, и како у нас политички процеси теку врло брзо, лако се даје предвидети време, када ће он у пуноме смислу бити quantité négligeable... Sic transit gloria mundi!..

Српски народ у Угарској, Хрватској и Славонији неће имати много да зажали, што са политичке позорнице силази странка, која му је живот затровала најсуровијим политичким фанатизмом, који није хтео да зна ни за какве границе. Држећи се изреке крајњих револуционара: „Ко није с нама, тај је противу нас“ — радикали у негдашњој Војводини најбезобзирније су кидисали на све, што није било у њихову друштву. Они нису знали за границе, до којих иду права политичара, а од којих почињу права човека, у ко-

јима све странке морају бити солидарне. Оклеветати приватни живот политичкога противника, уништити га морално, отровати му живот, то је за њих била политичка борба. У тој борби, они се нису зауставили ни пред штетом, коју је она доносила општим народним интересима. Клеветати старог, родољубивог главара српске цркве, у времену када је он чинио народу добра, са којих му спомен никада погинути не ће; узимати из најпрљавијих извора најодвратније клевете противу јавних радника, који не деле њихове погледе; употребљавати погрдне пошалице и ниску подругљивост према људима, који на други начин, а не на њихов мисле да послуже народу, — све је то њима било добро и допуштено...

Дошло је време, да се отпочну плаћати ти тешки греси. Народна осуда почиње их сустизати. Безобзирни према појединцима, они су почели бивати безобзирни и према народу, од кога им је долазила главна снага и моћ. Његова добра, његове фондове, створене дарежљивошћу многих родољуба, **почели су злоупотребљавати у циљу личнога богаћења**. Гредећи томе циљу, запустили су послове црквено-школске аутономије. Народ их је најзад прозрео и почео осуђивати, и када се то клупче почне растурати, онда је ту брзо и жалостан крај. Више, можда, него и злоупотребе са управљањем народним фондовима, **њих је убила њихова равнодушност према народној борби**. Док су се самосталци храбро борили за народна права и слободе, примајући све ударце крваве и обесне Раухове тираније, радикали у Угарској или су ћутали или су **ишли руку под руку са онима, који су Рауха и напујдали противу народних права и слобода**. Данас су, уз радикале у Угарској, или још најмање обавештене масе, које ће их у брзо са свим напустити, или они појединци, који су из заслуга за радикализам били створили професију за одржавање своје егсистенције.

Радикализам у Угарској бедно скончава, јер **умире од неморала**, који је био дубоко урио у његово тело. Политичке странке, обично, губе снагу служећи народу и трошећи се у родољубиву раду на тешким народним пословима. Радикализам у Угарској нема за себе ни ту утеху. Он је за собом оставио пустош и јад, а његово кобно посртање неће ни у кога изазвати сажаљења. Он је **умро од најгоре болести, од властитога неваљалства.**"

И остали српски листови са задовољством примише вести о срамној пропасти оне банде, што је тако ужасно осрамотила, управо издала српски народ.

Једино је ту банкротирану банду узела у заштиту Пашић-Протићева „Самоуправа". Није чудо: у њу пишу Стојан Протић и Иван Иванић, а знамо, какве везе везују ту двојицу „државника" за пропалог Јашу.

Ко је и какав је владин кандидат у уздинском срезу.

— Чика-Стева и његово »народољубље«. —

Интерпелација народног заступника Јована Бањанина о бари Дунавици у Бежанији.

(Свршетак.)

Високи саборе! Житељство општине Бежанија било је управо запрепаштено овом одлуком, запрепаштено у толико више, што им је ту грдну неправду учинио човјек, кога су они својим повјерењем слали овамо у сабор, који их је увијек увјеравао, да он сву своју снагу употребљава на то, да они добију оно земљиште, човјек, који је онако, како сам прије навео, говорио овдје у сабору. Људи се нису могли снаћи, јер добивају прије свега — на што морам особито упозорити — одлуку на своју представку из г. 1897. Г. 1909. рјешава се представка из године 1907., а не узима се никакав обзир на понуду из године 1904. У тој одлуци нема ни спомена о понуди од године 1904. То значи, да је ова друга понуда забашурена. Ко ју је изиграо, и зашто је забашурена, то се не може данас знати, то је ствар каснијег истраживања. Стоји чињеница, да је тиме нанесена општини Бежанији велика штета. Бара Дунавица пресијеца пашњак општине Бежаније, тако, да је село Бежанија на једној страни са једним дијелом пашњака, а друга половина пашњака на другој страни, и људи не могу на свој пашњак доћи, кад је ово земљиште у рукама једнога страног човјека. Из тога се морају породити непрестани спорови и непрестани сукоби. Или г. Стеван Васин Поповић рачуна с тиме, да ће општина ради несретнога положаја »баре Дунавице« бити присиљена, да од њега откупи ово земљиште, а он ће онда уцјењивати Бежанију по својој вољи.

Стоји још и то, да се у Бежанији ради на комасацији земљишта. „Бара Дунавица" износи 86 јутара 761 квадратни хват земљишта. Овакова какова је, није подесна за обрађивање, али комасацијом би г. Стеван Васин Поповић добио четворну форму врло добре земље, која би вриједила до 200.000 круна. Тако би он за 10.000 круна, које је дао финансијалном ерару за ову земљу, коју је кришом испред носа народу узео, добио овако голему суму.

Ја држим, да нико у држави од одлучних фактора не може ићи за тим, да овако до очајања доведе једну општину и то, гдје су њезини захтјеви тако праведни, да о њима не може бити сумње. Узгред морам споменути, да није само она представка општине Бежаније од године 1904. остала неопажена у одлуци министарства, него ми је познато, да је и град Земун понудио за то земљиште 10.000 круна, односно онолико, колико понуди други који најбољи нудилац. Један незнатни дио баре Дунавице лежи наиме на подручју града Земуна. Град Земун имао је комбинацију, да свој хатар овим земљиштем арондира, а да општини Бежанији препусти дио, који је на њезином подручју, и да тражи у замјену за то комад земљишта око барутане, које је потребно за војно вјежбалиште, јер у читавој околини нема за то згодног земљишта. Према тому је уз понуду града Земуна стајала понуда општине Бежаније. Свакако је захтјев општине Бежаније праведнији, јер је праведно да она добије оно земљиште у своје руке, па да онда преговара са Земуном о замјењивању и препуштању. Али да је бар Земун добио, била би општина Бежанија у повољнијем положају, јер би сусретљивошћу града Земуна дошла у положај, да добије свој дио баре Дунавице.

Кад је ова одлука дошла у Бежанију, народ је мислио, што да се учини, како да се спаси од очите пропасти. И земљишна заједница у Бежанији одржала је 22. јануара године 1910. скупштину. На ту скупштину дошло је од 227 овлаштеника њих 195, и ту су једногласно ријешили, да подузму све нужне кораке у овој ствари и изабрали су посебну депутацију, која ће на свим позваним мјестима имати да заступа њихову ствар. У депутацију су изабрани мјесни парох Атанасије Тошић, општински биљежник Б. Бељшинац, предсједник заједнице Арон Ђаковић, инж. кандидат Ранко Вујић и ратар Живан Костић. Ова је депутација ишла у Будимпешту и била код заједничког министра-предсједника па јој је он обећао, да ће испитати ту ствар, па у колико му буде могуће, да ће ићи у сусрет општини.

Зато ја стављам своју интерпелацију, да и наша влада учини са своје стране све нужне кораке, да ово земљиште дође у руке овога народа, и да влада обавијести заједничку владу и финанцијални ерар, да је он управо обманут склопио овакав уговор, а да је у интересу државе и у интересу ове општине, да се то укине и да општина Бежанија дође до свог земљишта.

Општина Бежанија иде у ред оних општина, које с највећом пожртвовношћу извршују своје дужности према држави и иду у сусрет сваком корисном јавном раду. Они нису парничари и не траже то из пркоса, него за то, јер је то питање њиховог животног опстанка.

Да прикажем, са колико предусретљивости излази ова општина држави у сусрет у свим јавним пословима, ја ћу из записника земљишне заједнице изнијети само неке чињенице. Општина Бежанија поклонила је земљиште, потребно за провлачење жељезничке пруге и земљиште за искапање жељезничких насипа. Исто тако поклонила је она земљиште за провлачење обранбеног насипа и земљиште, потребно за искапање тога насипа. Општина плаћа 4188 К у име грађевног трошка и за издржавање насипа. Општина је при великим водостајима свом снагом радила на чувању насипа. Један од најљепших чина предусретљивости ове општине према државним интересима јест тај, да је она војном ерару поклонила 11 јутара најплоднијег земљишта за војничку стрељану.

Кад је једна општина тако предусретљива према држави, онда мислим, да не може бити питања, да ли ће јој држава изаћи у сусрет онда, кад она не тражи никакве милости, него своје право. Док није био исушен јужноисточни Сријем, сваки пут, кад је вода изашла, нанијела је бара Дунавица грдну штету Бежанији. Сада, када је бара исушена, сада намјесто да припадне онима, којима је годинама штете правила, даје се једном човјеку, који хоће да шпекулира с тим земљиштем на штету народну, јер не може на њему економисати.

Држим, да су разлози, које сам изнио за општину Бежанију, тако јасни, да није потребе даље говорити и стављам сљедећу интерпелацију (чита):

Је ли кр. земаљска влада вољна порадити, да се омогући селу Бежанији откуп баре Дунавице од финанцијалног ерара, као што је то и другим општинама омогућено у своје вријеме?

На то је подбан Чаврак одмах одговорио, да је Бежанија **заиста оштећена** и да ће влада све и сва

ЛИСТАК.

СПАСИЛАЦ.

Згодица с пута.

(Наставак.)

Женскиња као да је погодила Радигове мисли. Дигне вео те Радиг види уплакано дивно девојачко лице. Није јој могло бити ни двадесет година а била је управо анђеоски лепа. Сав очаран гледао је Радиг то прекрасно лице, које је црта туге и бола чинила још примамнијим те је на младог сапутника утецало неописано.

Сад младој женскињи из очију стадоше навирати сузе па се лагано рониле низ образе. На цртама лепе и, као што изгледаше, несретне женске беше исписан бескрајан јад.

И њен пратилац опази те сузе па кукавици довикне неколико сурових речи. За тим љутито погледа у Радига, али овај му одврати поглед тако енергично, да је бесни делија морао себи рећи, е са тим човеком ту у ћошку нема шале. С тога извади из џепа неке велике новине па стане читати. Но навалице је новине држао тако, да је Радигу заклонио лице младе лепојке.

Из путног је распореда Радиг знао, да ће воз тек после два сахата стати први пут те да је он приморан, да та два сахата проведе овде са несретном младом женскињом и њеним пратиоцем.

— Чудноват човек! помисли Радиг. Мора да је љубоморан. За што би иначе новинама испред мене заклањао лице младе лепојке? Чисто бих имао вољу, да га одаламим па да ме се сећа, док је жив. Зацело тај анђелак плаче због њега. Па како само брутално поступа са тим дивним створом! Тà и према мени је бруталан. Али нека само покуша још једаред таквим тоном, па ћу му одговорити песницом. Такав нитков не заслужује, да човек поступа с њим уљудно.

Одиста је Радиг искрено пожелео, да противник му још једаред запне о њега, па би он онда већ показао, шта уме. Иначе је Радиг био васпитан човек, који се увек понашао отмено, али су уплакане очи лепе девојане и тужни израз на њену лицу изазвали у њега неку срџбу и раздраженост, за какву он иначе није знао.

Једнако је гледао преко у чудновати пар. Женској је видео само тело без главе. Девојана скине рукавице а прсти јој се нервозно стану мицати, као да је у највећој узбуди. Прсти су били ванредно танки. На четвртом прсту леве руке сјао се прстен са алемом. Девојана је десном руком више пута указивала на прстен. Ти се знаци онда понављали на кожној торбици, коју је млада девојана држала у левој руци.

— Можда хоће да ми даде знак? запита се Радиг и нехотице.

Опет се прсти почеше нервозно мицати а Радигу наједаред пуче пред очима. Лепојка је срицала знацима а служила се оном мајсторијом, коју деца у школи често употребљавају разоноде ради. Из тих је знака Радиг прочитао две речце: *спаси ме!*

Кукавна је девојана дакле била у власти махнита човека те ју је ваљало избавити.

Пратилац младе девојане спусти сад за час новине, да преврне лист, те Радиг опет угледа лице лепе девојане. Молећив поглед, који је Радигу продрео кроз душу и срце, згоди га из очију кукавнога створа а Радиг једва приметно сагне главу у знак, да је разумео њено знамење.

Још је опазио, како је из лепотичиних дивних црних очију креснула муња радости; за тим су пратиочеве новине опет заклониле анђеоско лице.

Но прсти лепе девојане нису престали да раде. Мицали се лагано и даље, додиривали су разне предмете, поједине делове њена одела и њена тела а Радиг је све то јасније разумевао те знаке. Биле су то тек поједине речи, које је „телеграфисала" јадна лепојка, те је Радиг много морао тек да срочи. Колико је умео, одговарао је истим знацима и отелеграфисао је реч: *„полиција"*, пошто му је лепојка јавила: *„Пропаде ми част и живот, ако ме не спасеше."*

Наједаред лепотичин брутални пратилац дигне очи па опази, шта се збива. Бесно скочи па лепојку сурово отисне у ћошак. На Радига пак осече се:

— Како се смете усудити, да се домунђавате с овом особом?

Душевно стање, у којем се налазио Радиг, тешко се даје описати. Лично се љутио на бруталног човека, који га је предусрео био онако неотесано, а осећао је саучешће према анђелку, који га је молио, да му помогне. Па кад је његов противник тим, што је лепотицу гурнуо у ћошак, прешао већ на тучу, изгуби Радиг потпуно свој мирни разбор а тек кад се безобразни странац још и продерао на њега, скочи Радиг са свога седишта па лупи безобразника песницом у стомак тако, да у мало што није пао. Док длан о длан, а старкеља тури руку у џеп свога капута те је Радигу одмах било јасно, да противник му из џепа хоће да извади револвер. При свем бесу, који га је био спопао, имао је још толико разбора, да увиди, е свога противника мора начинити неспособним за борбу, ако није рад, да га он убије као пса.

Радиг је умео врло добро сабљом да влада а и у боксовању је био мајстор. Те тако лупи свог противника песницом у вилицу, да је услед ужасна бола онесвеснуо те пао наузнак на клупу.

— У њега има револвер! повиче млада девојана. Отмите му револвер, иначе ће нас убити обоје.

Радиг није ни часа оклевао, него је турио руку у џеп свог противника па извукао оданде браунинг-револвер са седам патрона.

— За час ће доћи к себи! рече лепојка, плачући.

— Не бојте се! повикне Радиг, који се свог века није осећао овако јуначан, као сад. Ја ћу га још једаред лупити.

(Наставиће се.)

порадити, како би се оправданим захтевима те општине могло удовољити.

Интерпелант и сабор су примили тај одговор са задовољством на знање.

*

А ти, српски народе у уздинском срезу, можеш ли после свега овога гласати на тога Чика Стеву, који је твоју рођену браћу у Сему тако удесио?

Са избора посланика за народно-црквени сабор.

Сентомаш, 2. (15.) маја 1910.

(Избор посланика за карловачки сабор у ст. бечејском срезу. Др. Свињарев добио већину гласова према дру Малешевићу.) При изборима за овај народно-црквени сабор избор у Ст. Бечеју имо неких појава, које ваља разјаснити. Између либералне и народне странке постојао је у погледу бечејског среза таки уговор, да свака странка задржи свога истакнутога кандидата: дра Малешевића и дра Свињарева, али да је при ужем избору (другом изборном акту) дужна мањина (т. ј. она странка, која при првом избору отпадне) прикључити се већини антирадикалне странке **напрама радикалском кандидату дру Живку Продановићу.**

Али за тај случај, ако радикална странка буде тако слаба, да не узмогне истаћи свога кандидата, није нико ни мислио, па се није ни донео никакав закључак и уговор. Није се помишљало на потребу какве једногласности на самом избору.

Но изборници, који припадају либералној странци, нису били при правни, те се онда гласало на два кандидата. Хтедоше тиме обележити своје становиште, а после тога сматрали су то и за дужност да свом кандидату остану верни.

Сам наш кандидат желео је тајно гласање, па макар не добио ни једног гласа. Да се не би нико могао тужити, е је стојао ма под каквом пресијом при гласању. Тога ради изашао је наш кандидат лично на дан избора у Ст. Бечеј пред влак сентомашки и замолио нас поново, да захтевамо тајно гласање. И тако је добио др. Малешевић 51 а др. Свињарев 116 гласова.

Не можемо имати ништа против дра Свињарева, који је при овим изборима развио велику агилност против Јашине радикалне странке. На сваки начин, да је било желети, да је др. Малешевић као стари опробани саборлија ушао био у сабор — па ма то било и у другом ком изборном срезу.

П.

Политички преглед.

— **Подивљалост у политици.** При изборима за угарски сабор г. 1906. није нико ни сањати могао, да ће код нас у Угарској људи после четири године толико подивљати у политичкој борби, да се служе најгаднијим средствима, да на пр. мућковима један другог уверавају, који је политички правац бољи. Тако су ономад грофа Стевана Тису и сву пратњу му Јуштовци у Нађсалонти изгрували мућковима.

А владина странка служи се још горим средствима. Њени жандарми пуцају у народ, који не ће да слуша владине кандидате. До сада је од жандармских куршума погинуло два Румуна.

Заиста, то је крајња подивљалост и престоничка журналистика после таквих покора нема права, да с омаловажавањем говори о »балканским приликама«.

— **Ирци и промена на енглеском престолу.** Ни промена на енглеском престолу не може Ирце да пољуља у њихову уверењу, да садашњу либералну владавину треба да по сваку цену употребе на остварење политичке самоуправе (home rule). То се види из говора ирског првака Редмона, што га је овај држао на једном збору. Редмон је ожалио краља Едварда VII. и изразио саучешће породици преминулог краља, који беше пријатељ Ирској. Његов прејемник — рече Редмон — биће свакако прожет истим осећајима, као и краљ Едвард.

ДОПИСИ.

Куман, почетком маја 1910. (Наши дилетанти.) Спремање за изборе као и сами избори за народно-црквени сабор заузели су нас толико, да ево сад тек доспевамо, да и овим путем а са дозволом славног уредништва овога цењеног листа одамо своје признање нашим дилетантима, што нам трећи дан Ускрса дадоше прилике, да се разонодимо, уживајући у смишљеној игри и добром приказу Трифковићева »Честитам« и Калићеве »Свекрве.« У тој игри истакоше се гђице Бугарска и Хорватова, као и г. г. Вујић, др. Смедеревац и Ђурић. И остале суделачице и суделачи, као почетници у овоме послу, показаше и доказаше, да се вољом све може савладати, те им радо признајемо труд и добру вољу, као и оно доказано одушевљење за посао, којег су се латили. Напред само! Прегаоцу Бог даје махове! Дознајемо, да ће српска турско-бечејска женска задруга позвати нашу дилетантску дружину, да суделује на забави, коју иста задруга мисли приредити овог лета. Ето и опет прилике нашим дилетантима, да изађу пред ширу па и пред интелигентнију публику, а да ће нам својом игром образ осветлати, у то не сумњамо тим пре, што их, као што већ напред споменусмо, видесмо, шта и колико вреде и знају, а кад узмемо, да ће се дотле још и боље увежбати, онда је успех сигуран! Сретно!

—вић.

Баја, 1./14. маја 1910. (*Дар св. цркви. — Српска овновна школа на ивици пропасти. — Радикалска браћа Јуштовци су јој гробари.*) Св. Васкресење донело је нашој св. цркви врло леп дар. Госпођа *Катарина Вујић рођ. Соколовић* поклонила је нашој св. цркви Христов гроб у вредности од 800 Круна. Госпођа Катарина Вујић, која је о свом трошку подигла величанствену капелу пре три године, овим даром опет је задужила нашу малену општину, јер она, коју је Бог обдарио лепим имањем, у место да рахатно живи, чини поклоне св. цркви, у томе налази највеће задовољство и сва је блажена и срећна, што може да чини дар св. цркви. На том лепом дару топло се захвалио наш г. парох у храму о божанственој литургији на Ускрс, истакавши њену љубав према вери православној, коју је и *овим* даром *делом* посведочила. Придружујући се захвалности и благодарности нашег госп. пароха, кличемо јој у име овдашњег маленог српства: »Живела на дику и понос св. цркве а на корист маленог овдашњег српства!«.

Поред ове радосне вести јављам Вам, да је наша овдашња српска православна школа на ивици пропасти, јер **овдашњи Јуштовци — заклети непријатељи српскога имена** — *са којима се „радикали" брашили и грлили у Сомбору на збору* — **дубоку раку копају**, *да за навек закопају нашу српску основну школу*, тај стожер српске свести у овом мору туђинштине. — Наиме 29. априла (12. маја) о. г. одржана је седница варошког представништва, у којој је донесено решење: **да се укине припомоћ овдашњој српској основној школи, коју је до сада уживала.** Против овог решења уложиће овдашња српска црквена општина свој призив на управно судиште, јер варош је **дужна** издржавати српску основну школу, пошто је одузела 16 јутара учитељске земље, коју је земљу војвода *Антоније Кражалковић од Барака* даровао вароши у год. 1821., с том обавезом, да ту земљу као и осталу у износу од *871* јутра употребљава на издржавање варошких званичника. Од те дароване земље и сад ужива и овдашњи српски парох 28 јутара у име сесије.

Шта ће бити даље са нашом српском основном школом, јавићу Вам, но црни се облаци навлаче на овдашњу српску школу.

Бајац.

Вести из места и из народа.

Нови Сад, 5. маја 1910.

— **Босанци се опет селе.** »Цетињски Вјесник« пише: »Опет стара пјесма, опет стари јад!... Босанци се селе. Напуштају своја огњишта, напуштају рођену груду и иду у свијет.

Ни молбе, ни савјети, ни поруке, да остану дома и да не иду са зла у горе, не помогоше. Они се предижу и на буљуке се исељавају.

Овијех дана се иселило *педесет и шест породица*, које броје 440 чланова и отишло у Турску.

У Турској су прилике унутарње несређене. Тамо се води љут бој између турске војске и побуњених арбанашких племена, тамо ни домородцима није сигуран ни живот ни имање, тамо је за наш живаљ јад и чемер, па поред свега тога Босанци остављају своја имања и своју рођену груду и иду... Знају врло добро, шта их тамо све чека, знају, да их тамо нерадо примају и да иду са зла на горе, па и поред свега тога радије се излажу свима тим недаћама, само да не остану у Босни.

То најбоље показује, како им је у Босни!«

— **Хрватско Земаљско Казалиште у Сарајеву.** Интенданат Хрватског Земаљског Казалишта у Загребу Трешчец добио је из Сарајева позив, да приликом присуства Његова Величанства у Сарајеву са члановима Хрватског Земаљског Казалишта приреди свечан приказ. На том ће приказу присуствовати и Његово Величанство а даваће се опера Ивана плем. Зајца »Никола Субић Зрињски«. Суделоваће прве снаге Хрватског Земаљског Казалишта.

Новости са стране.

— **Нова француска комора.** По службеној статистици, израђеној у министарству унутарњих послова, нова се француска комора састоји из 124 радикала, 132 радикала-социјалисте, 24 независна социјалисте, 75 уједињених социјалиста, 75 умерених републиканаца, 68 прогресиста, 99 заступника деснице, либералних консервативаца, нацијоналиста. Фале још коначни резултати у четири среза. Укупно, према службеној статистици, влада ће моћи располагати у новој комори са 370 гласова и пркосити свакој коалицији. Једина скупина, која се враћа ојачана, јесте скупина уједињених социјалиста, али међу новајлијама нема познатијих личности, дочим је странка изгубила неколико сила, као Алемана и Брусеа. Но успех социјалиста не може се приписати искључиво њиховој пропаганди, него понајвише тактици радикала-социјалиста, који су подупирали социјалисте, надајући се, да ће их ови подупрети у неким угроженим котарима, Та тактика била је од користи више социјалистама него њиховим помагачима. Париз и околица добише сада шаровито представништво, које се малко разликује од пређашњег: 19 социјалиста, 14 радикала или радикала социјалиста, 17 заступника деснице. У пређашњој комори било је 16 социјалиста, 19 радикала социјалиста и 15 заступника деснице. У новој комори превлађују по занимању одветници, којих има 120; за тим је једно стотинак заступника, који су тако сретни, да живе од саме ренте; 50 лечника, 13 фармацајта, 43 новинара и књижевника, 15 чиновника, 17 официра, 34 учитеља или свеучилишна професора. Између 35 социјалиста само 16 је радника, а остали су публицисте, одветници, професори или лекарници. Најзадовољнији исходом избора су присташе изборне реформе, који се враћају у комору у компактној скупини. Већ сада се са сигурношћу може рећи, да ће реформа бити изгласана знатном већином. Министар Милран, захваљујући изборницима, тврди, да се потреба реформе никада није јаче осетила, него управо сада. Нова ће се комора састати првог јуна. Сад су још у части стари заступници. Кад би којим год случајем парламенат био сазван изненада у месецу мају, били би стари заступници они, који би се окупили у бурбонској палати. Тако се они, који су пали на изборима, могу још за неколико седмица тешити бесплатним путовањем у влаковима и заступничком месечнином.

НОВИЈЕ.

Цариград, 4. маја. По јучерашњој депеши косовског валије влада у целом вилајету мир. Становништво Горње Дибре поднело је заповеднику писмену изјаву, да је готово, да се подвргне свима наредбама отоманске владе и да плати све порезе.

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву »Браника«.

Неповољан исход држ. газдинства.

Будимпешта, 5. маја. Према исказу државне касе билансија г. 1909. је за $72^1/_4$ милијона К *неповољнија* од билансије за г. 1908. Узрок том су знатно повећани издатци појединих министарстава и много већи *заједнички издатци*. (Анексија, анексија, господо велика! Ту ће још дуго осећати џеп Угарске. — Ур. „Бр.")

Насиља при изборном кретању,

Сибињ, 5. маја. Румунска народносна странка потужила се код министра унутрашњих дела на ужасни притисак, што га власти врше над народом у корист владиних кандидата.

Дева, 5. маја. Мађари владине странке су ужасно љути, што Јуштовац Барчаји ради са Румуном Владом против кандидата владине странке. (А и тај Барчаји исто тако „воли" Румуне, као и владин кандидат! — Ур. „Бр.")

Вел. Варад, 5. маја. У Нађраби су кошутовачки бирачи напали бираче владиног кандидата. Жандарми су *кундачили* народ, 15 људи ранили, а 40 њих су ухапсили. У то дотрча војска и растера светину. И у Ваконсегу било је великих изтреда.

Шта нам је оставила мађарска коалиција.

— **Морамо узајмити 100 милијона.** —

Будимпешта, 5. маја. Листови се баве саветовањима заједничке министарске конференције. То, што ће се по свој прилици *повисити заједнички издатци*, сматра се као наследство, које нам је оставила банкротирана *мађарска коалиција*. Још **мађарска коалицијонашка влада пристала је на ужасно повишење трошкова на војску.** Услед дефицита, што је настао већ у првој годишњој четврти, угарска влада је морала дићи контокурентни зајам од 100 милијона круна.

Лојалност Срба у Херцег-Босни.

Сарајево, 5. маја. Нарочити одбор српске народне организације чини велике припреме, да сјајно очитује верност и оданост Срба приликом владарева доласка у Босну и Херцеговину.

Књижевне вести.

Најновија балканска криза и српско питање.

Под тај општи натпис прикупљене су у засебну књижицу са равно сто страна велике осмине белешке, размишљања, разговори и политички чланци одличног српског државника и књижевника Стојана Новаковића из година 1908. и 1909. Као све Новаковићеве радове, тако и ове његове белешке одликује темељност и исправност у сваком погледу. Што Новаковић напише, то је класично.

РАЗНО.

— **Особине песника, научника и композитора.** Милтн (John Milton, 1608.—1674.) могао је певати само онда, кад би завалио главу назад па круто гледао у вис. Хајдн (Josef Haydn, 1732.—1809.) није ниједну компоновао, а да није најпре натакао протен, који му је поклонио Фридрих II. Паесијело (Giovanni Paesiello, 1741.—1816.) компоновао је затрпан перинама и јорганима, а исто тако је Марк Твен (Mark Twain-Samuel Langhorne Clemens, 1835.—1910.) писао само у постељи. Француски повесничар Мезреј (François Eudes de Mézeray, 1610—1683.) и дању је крај свеће писао своју историју. Русо (Jean Jacques Rousseau, 1712.—1778.) налазио је најбоље своје мисли, кад би правио ботаничке екскурзије. Декарт (René Descartes, 1596.—1650.) је при својим медитацијама лежао непомично а Ампер (André Marie Ampère, 1775.—1836.) је морао стојати.

Трговина.

НОВОСАДСКА ПИЈАЦА

5. маја 1910.

Пшеница I. каквоће	—	К 11—	70 12.50
Пшеница II. каквоће	—	„ 11·20	—·—
Зоб — — — — —	—	„ 7·20	—·—
Јечам — — — —	—	„ 6·20	—·—
Кукуруз — — — —	—	„ 5·40	—·—
Лањик — — — — —	—	„ 7·—	
Мувар — — — — —	—	„ 8·50	
Пасуљ — — — — —	—	„ 9·—	

све од 50 кила.

Марва, свињи и живина.

Волови по кили	— — —	К 60—	64
Свињи тешки по кили	— —	К 1·26	
средњи „ „	— —	« 1·20	
» лаки „ „	— —	» 1·16	
» мршави пар 160—200	—	«	
Теоци по кили	— — — —	« 80—	96
Јагњци по кили	— — —	« 60—	64
» по пару	— 20—	24 «	
Кљукане гуске по кили	— —	« 1·	30
Јаја 8 комада	— — — —	« —	40

Управник: Др. Мих. Полит-Десанчић.
За уредништво одговара: Тоша Грујић.

ОГЛАСИ.

ШТАМПАРИЈА
деоничарског друштва Браника
у Новом Саду
потребује
ДВА ДОБРА СЛАГАЧА.
Ступити могу одмах. Плата по тарифи.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

Стогодишњица Новосадске Гимназије

прославиће се ове године на врло свечан начин. Онима, који желе да сазнају историју њена оснивања, особито политичку странку основала, моћи ће згодно послужити књижица, која је сад изашла, под насловом:

Оснивање новосадске гимназије

осветлио новим архивским документима
Тихомир Остојић.

Књижица се може добити код писца у Новом Саду. **Цена 60 пот.** Поштарина 10 пот. Писац моли своје пријатеље и бивше ученике, да му помогну растурити ову пригодну књижицу. Растуривачи добивају на десет продатих примерака један на дар. 3—3

КУПАТИЛО
Стевана Нићина
У СЕНТОМАШУ
отвара се 1. маја н нов. кал. т. год., што се овим ставља до повољног знања п. н. публици из места и околине.
147 6—6

У течајевима књиговодства у Петроварадину, који су од краљевске хрватске земаљске владе повлашћени
добијају ученици и ученице најтемељнију наобразбу за банке, занате и трговине. — Настава за сваког посебна, како би се педагошки потпомогло индивидуално схватање. — Испити ове године месеца августа у Бечу или Грацу. — Хонорар *шек после* врло добра успеха на испиту, иначе се хонорар никако не мора платити. — Настава као и пређашњих година у Петроварадину или у Каменици. — Обавештај само тако, ако се пошље ретур-марка. — Настава и преко писама.
Концесијонар **J. МОГАН**
Нови Сад, Футошка улица 104. 230 1-3

ПОВОЉАН СЛУЧАЈ
ставио ме је у угодни положај, да само ванредно повољно могао набавити фабричко стовариште **белих и шарених мушких кошуља** као и **туристанских кошуља** у најлепшим, најмодернијим десенима. С тога позивам поштовану публику, да употреби ту добру прилику, у којој своју потребу у тим артикловима може набавити за **30% јефтиније.** И сву осталу мушку и женску помодну робу продајем по **знатно спуштеним ценама.**
С. КОВАЧ »код РОДЕ«
НОВИ САД, улица Лауша Кошута бр. 25.
332 79-100 ТЕЛЕФОН БРОЈ 255.

НАЈЈЕФТИНИЈЕ И НАЈБОЉЕ
уз највећи избор
можете пазарити
У НАЈВЕЋОЈ ТРГОВИНИ МУШКЕ и ЖЕНСКЕ МОДЕ
ЉУБОМИРА ПОПОВИЋА
у НОВОМ САДУ, у Кошутовој ул.
Најбољи квалитет робе. Јефтиније него игде.
518 31-100

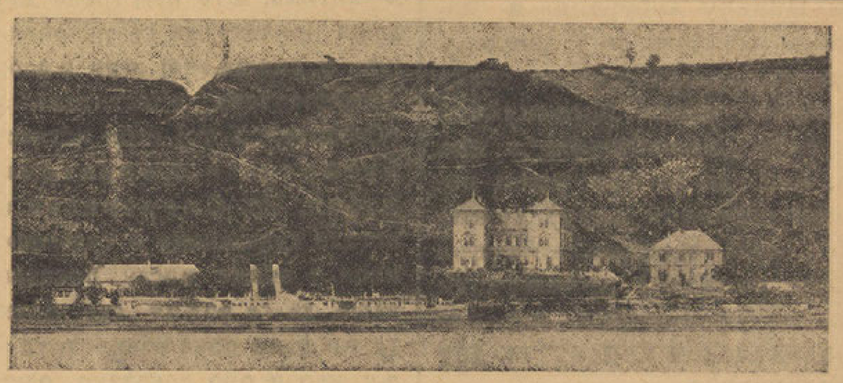
СЛАНО КУПАТИЛО
У СТ. СЛАНКАМЕНУ
отворено од I. маја до I. октобра.
Има **60 елегантно намештених соба** са ценом од 1 К до 4 К; лепу пространу **новосаграђену рестаурацију** са добрим јелом и пићем; **стална музика,** која трипут дневно свира. Ближа извешћа и проспекте даје
65 (24-50)
Штедионица у Ст. Пазови.

ШТАМПАРИЈА
ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА „БРАНИКА“
У НОВОМ САДУ
Основ. 1904. г. Основ. 1904. г.
знатно је проширена са новим брзотисцима, великим избором слова, модерних орнамената и шара — препоручује се п. н. публици у месту и околини за израду
сваковрсних штампарских послова
који се израђују у духу савремене модерне технике по најумеренијој цени.

Хотел „БЕЛА ЛАЂА“
ЂУРЕ ЗУРКОВИЋА Нови Сад,
модерно са свима удобностима удешен, најподесније место за састанке странаца, са изврсном кујном и најбољим пићем.
Точи прастаро
(Urquell) ПИЛЗАНСКО ПИВО.
Овде се може јефтино добити један полован Ландауер.
1 1-150

ПАРФИМЕРИЈА
ИВАНА Ј. СТОЈКОВИЋА, НОВИ САД
Кошут Лајошева ул. бр. 25 у дворишту у фотогр. атељеру.
Препоручује фина парфима, сапуна, средства за неговање и полепшавање лица, руку, косе и зуба као и прибора за тоалету; хигијенских справа и завоја, једино заступство фотографских апарата и прибор за г. г. аматере, знамените куће »Kodak«, све по најнижој цени. — Парфима за ускршњи понедељак. — Најзгоднији ускршњи поклони. 106 48—

Власник и издавалац: деоничарско друштво »Браник«.
Штампарија деоничарског друштва »Браника«-а.